

Aizdevumu izsniegšana fiziskajai personai, kas ir saistītā persona

Saistītā persona definēta likumā «Par nodokļiem un nodevām» 1. panta 18. punktā. Ja nodokļu maksātājs aizdod aizdevumu fiziskajai personai, kas ir saistītā persona — dalībnieks, tad jāievēro Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma kārtība.

Aizdevumi saistītām personām ir noteikti Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 11. pantā un tā pārejas noteikumu 33. un 34. punktā, kā arī Ministru kabineta (MK) 2017. gada 14. novembra noteikumos Nr. 677 «Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma normu piemērošanas noteikumi» 81.–83. punktā.

UIN regulējums aizdevumiem tika ieviests, lai novērstu izvairīšanos no UIN nomaksas, atliekot dividenžu izmaksas un samaksas brīdi, bet naudas līdzekļus izņemot kā aizdevumu.

Uzņēmuma ienākuma nodokļa likuma 11. pantā ir teikts, ka saistītajai personai izsniegts aizdevums ir uzskatāms par nosacītu peļņas sadali un aplikams ar nodokli.

Uzņēmuma ienākuma nodokļa likuma 11. pants neattiecas uz tādiem:

- 1) aizdevumiem, kurus dalībnieks ir aizdevis SIA (nodokļu maksātājs);
- 2) aizdevumiem, kurus SIA (nodokļu maksātājs) aizdevis tā pastāvīgajai pārstāvniecībai ārvalstī;
- 3) aizdevumiem, kurus lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība vai mežsaimniecības kooperatīvā sabiedrība ir aizdevusi tās biedriem, ja aizdevums izsniegts sabiedrības biedra saimnieciskās darbības nodrošināšanai.
- 4) izsniegtajiem aizdevumiem tādā apmērā, kādā SIA (nodokļa maksātājs) ir saņēmis aizdevumu no personas, kas nav ar nodokļa maksātāju saistīta persona;
- 2) pārskata gadā izsniegtajiem aizdevumiem, ja pārskata gada sākumā bilancē neveidojas iepriekšējo pārskata gadu nesadalītā peļņa;
- 3) pārskata gadā izsniegtajiem aizdevumiem tādā apmērā, kādā tie nepārsniedz pārskata gada sākumā reģistrēto pamatkapitālu, no kura atņemta iepriekšējais pārskata gados izsniegtā un neatgūtā kopējā aizdevumu summa;
- 4) aizdevumiem, kuri izsniegti uz laiku, kas nepārsniedz 12 mēnešus;
- 5) aizdevumiem, kurus izsniegusi ka-

pitālsabiedrība, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir ieguvusi sociālā uzņēmuma statusu, tās statūtos noteiktajām mērķa grupām, kuru atbalstīšanai piešķirts sociālā uzņēmuma statuss.

Tātad, ja **nodokļu maksātājs (kā, piemēram, SIA) aizdod naudu tās dalībniekam** (saistītajai personai) un aizdevuma atmaksa netiek veikta **12 mēnešu laikā**, tad aizdevuma summa ir «**nosacīti sadalītā peļņa**», kas jāapliek ar UIN 25%. Šajā brīdī iestājas Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma sekas, nevis likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» sekas.

UIN regulējums aizdevumiem tika ieviests, lai novērstu izvairīšanos no UIN nomaksas, atliekot dividenžu izmaksas un samaksas brīdi, bet naudas līdzekļus izņemot kā aizdevumu.

Ja **nodokļu maksātājs (kā, piemēram, SIA) aizdod naudu dalībniekam, kas arī ir uzņēmuma valdes loceklis vai darbinieks**, tad iestājas Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma sekas un pēc tam likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» sekas. Tātad, ja aizdevumu aizdod uzņēmums savam dalībniekam, kas ir arī valdes loceklis vai darbinieks, un aizdevums netiek atgriezts 12 mēnešu laikā, tad aizdevums jāapliek ar UIN 25%, bet, ja aizdevums netiek atgriezts 66 mēnešu laikā, tad aizdevējam jāaprēķina un jāsamaksā IIN 45% apmērā, kas sastāv no IIN pamatlīkmes 23% un papildlīkmes 22% (jo valdes loceklis vai darbinieks). Tā kā par vienu un to pašu ienākumu nevar aprēķināt divus nodokļus (UIN un IIN), tad samaksāto UIN VID atgriezīs atpakaļ un būs jāsamaksā IIN.

Nodokļu sekas saņemto aizdevumu procentu maksājumiem

Iepriekš tika apskatītas nodokļu sekas, ja komersants aizdod naudu, bet kas notiek tajos brīžos, kad komersants aizņemas naudu un no aizņemtās naudas tiek aprēķināti procenti?

Procentu maksājumi saņemtiem aizdevumiem no fiziskām personām

Ja komersants saņem aizdevumu no fiziskās personas, tad komersantam jāaprēķina procentu maksājumi par aizdevumu saņemšanu. Izmaksājot procentu maksājumus aizdevējam — fiziskajai personai, jāietur IIN 20% un jāiesniedz atskaite «Paziņojums par fiziskajai personai izmaksātajām summām», kods «1019».

Saskaņā ar likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 8. panta 3. daļas 13. punktu pie fiziskās personas ienākumiem, par kuriem

ir jāmaksā iedzīvotāju ienākuma nodoklis, tiek pieskaitīti procentu ienākumi. Atbilstoši likuma par «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 17. panta 10. punkta 13. apakšpunktu no fiziskās personas ienākumiem attiecīgā ienākuma izmaksātājs ietur IIN ienākuma izmaksas vietā un iemaksā to vienotajā nodokļu kontā līdz ienākuma izmaksas mēnesim sekojošā mēneša 23. datumam. Atbilstoši likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 11.⁹ panta 11. daļas 2. punktam procentu ienākums ir ienākums no kapitāla, kas nav kapitāla pieaugums. Savukārt 15. panta 5. daļa nosaka šim ienākuma veidam 20% nodokļa likmi.

PIEMĒRS

Fiziskā persona aizdod naudu 3000 EUR uzņēmumam SIA X, gada procentu likme 5%. Iestājas līguma izpildes termiņš. Uzņēmums SIA X atgriež aizdevējam (fiziskajai personai) aizdevumu ar procentu maksājumiem 3120 EUR, kur 3000 EUR aizdevuma summa un 120 EUR procentu maksājumi, no kuriem ir ieturēts IIN. Uzņēmums SIA X ietur IIN 20% no procentu